

Op speurtocht in De Maashorst

Verslag veldlesproject 2017

Met het veldlesproject "Op speurtocht in De Maashorst" krijgen schoolkinderen een unieke natuurbeleving op een plek waar hard wordt gewerkt aan natuurontwikkeling. De kinderen leren in de klas over de bijzondere kwaliteiten van het natuurgebied De Maashorst en over de veranderingen die hier plaatsvinden. Tijdens een bezoek aan gebied ontdekken de kinderen zelf hoe mooi en bijzonder deze plek is. Met dit project worden niet alleen veel kinderen bereikt, maar ook veel volwassenen, zoals ouders en leerkrachten.

Inleiding

Om kinderen bij natuurontwikkeling in De Maashorst te betrekken heeft ARK Natuurontwikkeling in 2015 samenwerking met Natuurcentrum De Maashorst een veldwerkproject voor de **groepen 6, 7 en 8** van het basisonderwijs ontwikkeld. Het project bestaat uit **een powerpointpresentatie op school en een veldles in het terrein zelf**. Dit is het verslag van het derde jaar van het veldlesproject. De veldlessen worden mede mogelijk gemaakt door de Provincie Noord-Brabant.

Bij de veldles draait het vooral om struinen, genieten, ontdekken en verwonderen.

De binnenles

Eerst komt er een medewerker op bezoek in de klas om aan de hand van een powerpointpresentatie te vertellen over de veldles en het gebied dat de kinderen zullen bezoeken. Ouders zijn ook welkom bij deze binnenles. Er wordt o.a. ingegaan op de natuur van De Maashorst, bosontwikkeling, het verbinden van natuurgebieden en natuurlijke begrazing.

- *Op de foto hiernaast kun je goed zien tot hoe hoog de wisenten er bij kunnen. De struik lijkt op een ananas, volgens veel kinderen.*
- *Op de vraag waarom dode bomen in de natuur belangrijk zijn, antwoordt een leerling: "daar kan je lekker op zitten."*

De veldles

In groepjes van 4 -6 kinderen met een begeleidende ouder gaan de kinderen aan de slag. De 10 speciaal voor deze locatie ontwikkelde opdrachtkaarten helpen hen om beter te kijken en te onderzoeken. Titels van de opdrachtkaarten: Op expeditie; Wisenten; Vraat; Vogels; Planten; Kleine beestjes; waterdiertjes; Bos en bomen; Dood dier; Dit gebied.

Begeleidende ouders zijn heel belangrijk bij de veldles.

Taoussen, wisenten en Exmoor pony's

Sinds 2016 leven er wisenten, taoussen en Exmoor pony's in de Maashorst. Met elkaar zorgen deze dieren voor een gevarieerd landschap waar veel verschillende soorten planten en dieren kunnen leven. Tijdens de voorbereidende les in de klas wordt hier uitgebreid bij stilgestaan. Waarom zijn deze dieren hier gebracht? Hoe leven de dieren hier? Hoe ziet een natuurlijke kudde er uit? En hoe gedraag je je als mens tegenover deze dieren? Dit wordt kort herhaald bij aanvang van de veldles. De kinderen vertellen dan aan de ouders hoe het zit, en aan welke afspraken ze zich moeten houden.

Een bijzondere ontmoeting: taoussen bezoeken de veldlesplek. De kinderen gaan rustig aan de kant.

Voor de kinderen was het extra spannend dat ze de taoussen in het veld konden ontmoeten. Dat is in 2017 regelmatig gebeurd, en was vaak het hoogtepunt van de veldles. Het is een indrukwekkend gezicht als je de kudden in de verte door het bos ziet naderen, en ze vervolgens uitgebreid bij de waterplas gaan drinken. Voor de veldles vraagt dat soms enige aanpassing. Bijvoorbeeld als een groepje net bezig is met de opdracht waterdiertjes. Dan moet je toch even je boeltje oppakken en plaatsmaken voor de kudde. En als de kudde dan besluit om uitgerend op de veldlesplek rond te blijven hangen, tsja, dan zit er niets anders op dan dat we met ons hele hebben en houden verkassen naar een andere plek. Wij zijn immers te gast in hun leefgebied.

Het gebied van de wisenten en Exmoor pony's was in 2017 afgesloten voor publiek. Maar de kinderen konden wel vanachter het hek over het gebied heen turen om de dieren te spotten. Vaak werden ze door voorbijgangers getipt waar de dieren te vinden waren.

Onderzoek door studenten

Dit voorjaar hebben twee studenten diermanagement van Hogeschool Van Hall Larenstein, Lisa Klijnstra en Annemiek van Baardwijk, onderzoek gedaan naar communicatie en educatie over natuurlijke begrazing in de Maashorst. Ze hebben o.a. bezoekers bevroegd. Ook hebben ze enquêtes afgenomen bij twee schoolklassen, voorafgaand aan de binnenles en na afloop van de buitenles. Hieruit kwam naar voren:

De houding van de kinderen ten opzichte van grote grazers wordt significant positiever na het volgen van een veldles. De studenten raden dan ook sterk aan om hiermee door te gaan.

Daarnaast heeft Anne Veens, student culturele antropologie aan de Universiteit van Leiden, onderzoek gedaan naar de houding van het publiek. Zij raadt aan om vooral te zorgen voor **laagdrempelige informatie waarbij er ruimte is voor ervaring en beleving**. Bij de veldlessen komt dat helemaal goed!

De leerlingen vullen enquêtes in voor een onderzoek door studenten

Aanmeldingen en deelname scholen

In 2017 hebben 392 kinderen deelgenomen, van 9 verschillende basisscholen uit de omgeving.

school	plaats	groepen	leerlingen	volwassenen
<i>voorjaar</i>	<i>voorjaar</i>	<i>voorjaar</i>	<i>voorjaar</i>	<i>voorjaar</i>
De Fonkeling	Berghem	1	25	7
Het Molenveld	Berghem	(- 4) 1	73	19
Het Baken	Oss	(- 4) 2	50	13
Hertogin Johanna A	Oss	1	28	8
Hertogin Johanna V	Oss	1	23	6
De Korenaer	Oss	2	47	12
Sterrebos	Oss	(- 1) 1	27	13
De Vlinder	Reek	1	13	4
<i>najaar</i>	<i>najaar</i>	<i>najaar</i>	<i>najaar</i>	<i>najaar</i>
Hertogin Johanna V	Oss	1	28	8
Vlinder	Reek	1	26	7
St Paulus	Uden	2	52	14
Totaal	9 scholen	17 + 3	392	105

Organisatorisch was het weer een lastig jaar. Er waren 9 afzeggingen, allemaal in het voorjaar: 5 groepen vanwege te weinig ouders, 3 vanwege een te druk programma, en 1 vanwege slecht weer. In het najaar moest er 1 groep verzet worden vanwege te weinig ouders. Voor veldlessen in het najaar waren overigens weinig scholen te porren, terwijl het toch een prachtige tijd is! Maar ook dan is het een drukke tijd voor veel scholen. Uiteindelijk zijn er 20 binnenlessen en 17 buitenlessen uitgevoerd.

Mooie ontdekkingen: levendbarende hagedis, vogelnestje, waterschorpioen en nog veel meer!

Samenwerking

Vanaf schooljaar 2015-2016 zijn de veldlessen opgenomen in het aanbod van Natuurcentrum De Maashorst. ARK zorgt voornamelijk voor de uitvoering van de activiteiten. Medewerkers van het natuurcentrum lopen af en toe mee met de activiteiten. Zo raken zij vertrouwd met de opzet en werkwijze van de activiteiten. Eind 2018 worden de veldlessen overgedragen aan het natuurcentrum.

Toekomst

Jaarlijks worden er ongeveer 20 lessen aangeboden. Het is de bedoeling dat de lessen in 2018 voor minimaal de helft door het natuurcentrum worden uitgevoerd, in aanwezigheid van een ARK medewerker. Eind 2018 zal ARK het project overdragen aan het natuurcentrum.

december 2017

Elma Duijndam

ARK Natuurontwikkeling

